

En del af Lille Vildmose består af enge med afgræsning. Foto: Jacob P. Andersen.

ProSilva ekskursion til Høstemark Skov – mellem rimmer og dobber

---

Af Jacob P. Andersen,
sekretær i ProSilva

Høstemark Skov er en del af Lille Vildmose i Himmerland.

Målet med driften er at skabe en lysåben græsningskov med en varieret løvskov.

Foryngelsen sker ved at opsætte hegn om arealet i en kort periode.

En fredag i starten af oktober afholdt ProSilva ekskursion med 40 deltagere i Høstemark Skov i Lille Vildmose. Ekskursionen startede ved Lille Vildmosecentret, hvor der er en stor udstilling om mosen og dens historie.

Skovrider Lars Møller Nielsen og skovfoged Søren Hansen fra Aage V. Jensen Naturfond førte gruppen gennem ikke blot Høstemark Skov, men også mosefenerne syd for skoven, hvor Pindstrup Mosebrug har koncession på indvinding af sphagnum. Der graves pt. kun på ca. 120 ha. Koncessionen er ved at udløbe

på flere af fenerne, og indvindingen ophører senest i 2011.

Lille Vildmose

Høstemark Skov er en del af Lille Vildmose, som i dag er Danmarks største fredede landareal på 7.700 ha. Fredningen faldt på plads i 2007 efter at have været undervejs siden 1992.

Aage V. Jensen Naturfond ejer i dag hovedparten af arealerne i Lille Vildmose. Fonden erhvervede i 1988 Høstemark Skov og Mose. I 2002 fulgte Tofte Skov og Mose samt Portlandmosen. Senest har fondene i 2003 erhvervet det såkaldte Mel-

lemområde og overdrevarsarealer på Mulbjergs syd for Dokkedal.

Høstemark Skov

Høstemark Skov og Mose er på 570 hektar, hvoraf de 460 ha er indhegnet. 320 ha er skovbevokset, hvoraf en stor, men svindende andel udgøres af nåleskov, hovedsagelig sitkagran plantet i perioden 1940-1982.

Skoven indeholder 170 ha løvskov. Størsteparten består af dunbirk, rødel, bøg og eg med indslag af alm. røn, asp, abild, hassel og kristtorn.

Skoven fremtræder som en sammenhængende løvnaturskov, trods tegn på skovdrift gennem tiderne. Tilstedeværelsen af kronvildt i skoven fornægter sig ikke, idet der overalt ses opbidte kroner og formbidt opvækst.

Netop denne lysåbne græsningsskov, som fremkommer efter mange års græsningstryk, skaber gode biotoper for en lang række insekter, planter, svampe, mosser, padder og dyr. Der er således registreret mindst 6.000 plante- og dyrearter i Høstemark. Skoven rummer Danmarks største bestand af hulrugende fugle og har de senere år huset et par ynglende kongeørne.

Hovedformålet med skoven er at understøtte den græsningsskov som har eksisteret fra gammel tid med den dertil hørende varierede løvskov.

Fonden har desuden ønsket at bevare højmosen samt plantesamfundene knyttet til de lysåbne rimmer og dobber (gamle strandvolde). Der arbejdes løbende på at genskabe arealernes oprindelige hydrologi, hvilket i praksis vil sige at man undlader oprensning af grøfterne.

Pleje af skoven

I fredningskendelsen er skoven inddelt i tre kategorier – urørt skov, skov med pleje samt øvrige skovområder.

I den *urørte skov* får naturens kræfter frit spil. På den højereliggende del af disse arealer vil bøgen på sigt blive dominerende. Det fremgik tydeligt at det, der adskiller arealerne med bøg fra arealer med rødel er en forskel i terrænet på blot 15-20 cm, på grund af det højtstående grundvandsspejl.

I *skov med pleje* er det målet at sikre en varieret løvskov ved aktive plejeindgreb med lange mellemrum. Derved vil man hindre bøgen i at blive for dominerende. Variationen gælder her både sikring af arterne

Der graves stadig tørv i området, men det ophører senest i 2011. Foto: Jacob P. Andersen.

Hvor terrænet er 20 cm lavere dominerer rødel i stedet for bøg. Foto: Jan Skriver.

Det meste sitkagran vil forsvinde, men små partier bevares for at give dækning for vildtet. Foto: Jan Skriver.

Det meste af Lille Vildmose skal blive til græsningssskov. Foto: Jan Skriver.

af buske og træer samt aldersvariationen.

I de øvrige skovområder, som i dag er domineret af nåleskov af især sitka, er der frit træartsvalg i fremtiden. Planen er at understøtte en udvikling i retning af blandingsskov af skovfyr og eg. Denne blandingsskov vil med tiden kunne udvikle sig til græsningssskov i lighed med skovens andre arealer.

Der vil af hensyn til vildtet blive opretholdt et mindre areal med sitka.

Foryngelse med hegn

Skoven forynges ganske simpelt ved at opsætte et hegn. Gruppen passerede en indhegning, hvor det væltede op med birk, røn, skovabild og eg. Egene var indplantede og stammede fra hjemmeavlede planter frembragt fra olden i skoven.

Hegnet bliver fjernet på et ret tidligt tidspunkt, hvorefter vildtet klarer den efterfølgende udrensning. Vi passerede efterfølgende en lignende "hegnskultur", hvor hegnet blev fjernet for sent med det resultat at stammerne stod tæt, som en østtysk plantet kultur.

For at sikre den optimale forvaltning af ikke blot Høstemark Skov, men hele Lille Vildmose er der nedsat et naturråd, som har til formål at følge udviklingen og rådgive fonden om driften af arealerne.

Højmose og våde sko

Sidste stop var i skovens østlige kant, på kanten af højmosen.

Skovfoged Søren Hansen ledte gruppen ud på et "spændende" moseparti, hvor ikke alle var helt opmærksomme på sphagnums bæreevne. Det gav, til stor underholdning for resten af gruppen, våde sko og støvler til et par af

- Køb af træ på roden
- Maskinskovning
- Udkørsel af træ
- Maskinplantning
- Oprulning
- Rydning af stød og kvas
- Knusning
- Reopløjning
- Rodfræsning
- Stubfræsning
- Fældebunkelægning
- Hegnsklipping

Skoventreprenør

Skovgade 20 · 7300 Jelling

Biltel. 22 25 50 21/20 73 71 73

Fax 76 80 14 00

www.brdrhojrup.dk

brdr.hojrup@mail.tele.dk

GODE BILISTER

KØRER SIG TIL EN BILLIGERE BILFORSIKRING

Ring 54 70 77 84 eller besøg www.gf-forsikring.dk

GF FORSIKRING

GF-Skov og Natur · Torvet 11, Postboks 16 · 4990 Sakskøbing · klub129@gf-forsikring.dk

deltagerne. Sphagnums fantastiske evne til at holde vand blev demonstreret på fornemste vis.

Skoveng

En kort vandring over et moseparti med tydelige rimmer og dobber bragte gruppen frem til en skoveng, hvor vildtets tarv og funktion blev drøftet. Vinterbestanden er på ca. 180 dyr. Den årlige tilvækst er på 50-60 dyr.

Afskydningen tager i mindre udstrækning udgangspunkt i antal dyr, men mere ud fra vurderinger af det aktuelle græsningstryk. Der tilstræbes en nogenlunde ligelig kønsfordeling og jævn aldersfordeling, som det forventes at være i en "vild" bestand.

Tilbage på Lille Vildmosecentret stiger gruppen ud af bussen mættet af indtryk fra dagens ekskursion. Stor tak til fonden og turens guider!

Læs om kommende arrangementer i ProSilva på www.prosilva.dk.

Træer indvandrer på højmosen. Foto: Jacob P. Andersen.

Sangsvaner på vej frem

Sangsvanen er ved at vinde indpas som dansk ynglefugl. I år var der mindst 3 par som ynglede, og de ser ud til at have fået 15 unger. Det er 6. år der kommer unger i Danmark. I løbet af nogle årtier venter ornitologer at der kan yngle mellem 50 og 200 par.

Sangsvanen ligner meget den meget almindelige knopsvane. Den kendes lettest på sit gule næb (mod knopsvanens røde), og på sin kraftige klangfulde stemme, næsten som en trompet.

De fleste sangsvaner yngler langt mod nord, fra Island over Norge, Finland og til det nordlige Sibirien. I de senere år er den trængt sydpå helt til Skåne og det østlige Tyskland.

På de nordlige ynglepladser er sæsonen kort, og derfor er ungerne flyvefærdige i løbet af kun 3 måneder. Ynglepladsen skal være snefri i mindst 140 dage, og helt mod nord er det kun opfyldt hvert andet år. Hvis foråret er koldt opgiver fuglene derfor helt at yngle.

De fleste sangsvaner overvintrer i Danmark og Tyskland. I milde vintre kan der være 15.000 fugle herhjemme, hvor de søger føde på lavvandede arealer eller på marker.

I isvintre trækker de mod Holland og Storbritannien.

De fugle som yngler i Danmark vil ofte vælge meget næringsrige søer og moser med store bevoksninger af dyndpadderokke. Svanerne lever af de friske skud om foråret og

sommeren, og ungerne får mange vandinsekter. Sangsvanen er meget sky i yngletiden og skal kunne søge skjul i tæt vegetation.

Kilde: www.dof.dk 20.8.08,
www.dofbasen.dk,
Politikens store Fuglebog

Sangsvanen yngler i arktiske egne, men ventes nu at indvandre i Danmark. Foto: Lars Rostgaard.